

Una realitat inèdita

Joan Martí i Castell

President de la Fundació Congrés de Cultura Catalana

Membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans

Director del Servei de Relacions Exteriors de l'IEC

Els éssers humans ens autoafirmem com a tals sobretot quan demostrarem que som capaços d'afrontar adequadament la realitat que ens condiciona; és a dir, quan evitem que ens arrossegui inexorablement i sabem [re]conduir-la, [re]dreçar-la, d'acord amb la racionalitat que ens ha de caracteritzar.

És evident que el segle XXI s'ha encetat amb un gruix d'interrogants, que, barrejats amb els espectaculars avenços en tots els terrenys, exigeixen una anàlisi i sobretot unes respostes urgents que els esvaeixin progressivament i positivament; alguns dels quals són d'una magnitud tal que, si no els encarem correctament i solidàriament, amenacen d'inanició pobles i cultures.

Ben lluny de la marginació dels progressos de la ciència, de la tècnica, de les arts, estem obligats a servir-nos-en en benefici de nosaltres mateixos, o sia, en benefici de la humanitat sencera. No ens hem de moure per la por de contextos nous; no hem de témer les transformacions en tots els àmbits; al contrari, hem de sentir-nos empesos a coliderar-los; hem de contribuir que es produeixin. Tanmateix, no és menys important refusar-ne el dogmatisme, la prepotència, la intransigència dels qui, espantats per la diversitat de pensament, d'ideologies, d'idiosincràsies de les persones i dels col·lectius, pretenen d'imposar una concepció monolítica —la seva— del món.

Som davant d'una realitat inèdita, marcada per una contradicció central: la maduresa intel·lectual ens ha dut a una visió molt més oberta de l'univers; ha canviat el concepte frontera que separava grups; tendim a un retrobament magnífic que escurça les distàncies més allunyades materialment. Però en aquest procés s'ha evidenciat, des dels seus orígens, que guanya espai la idea falsa que l'expansió dels lligams entre tots i totes obliga a la renúncia d'allò que distingeix totes i cadascuna de les comunitats. Idea falsa que afavoreix els més poderosos, que interessadament, doncs, la

propaguen gairebé com a axioma. La intel·ligència més elemental s'hi estavella amb arguments de gran simplicitat: on és l'enriquiment de l'acostament dels pobles si s'han de reunir sense poder identificar-se, reconèixer-se ells mateixos, i, per tant, ser identificats, reconeguts, per altri? Com s'explica que solament uns quants han d'acceptar la renúncia a ser, per a sotmetre's als qui preconitzen la bondat de renegar d'allò que ens ha conformat —renegament a què estranyament ells no s'han de subordinar? Qui té el dret de decidir que cap grup social, petit o gran, no ha de ser fidel i lleial a la pròpia història? Etcètera.

Els nostres pobles, la nostra cultura, la nostra llengua es troben en un context nacional, estatal i internacional en què no tenen gens fàcil una subsistència digna. S'hi està escampant la difuminació del sentiment de pertinença. L'individualisme d'un neoliberalisme ferotge fa massa complexa l'expansió de l'esperit d'aglutinació per a la cooperació. És preocupant la creixent despersonalització a què es condemna la societat. Els canvis econòmics, tecnològics, mediambientals, educatius, etcètera, es mira d'emmarcar-los en l'estratègia del pensament únic: cada cop més, s'igualen les conductes i les concepcions de l'entorn pròxim i llunyà, en una homogeneïtzació que rebutja la pluralitat.

Com a conseqüència de tot plegat, s'intensifica l'autoodi en aquelles comunitats que no disposen d'un gran poder politicoeconòmic respecte a les primeres potències mundials.

Hem de ser competents per a elaborar un discurs nou que s'adigui a la realitat inèdita que vivim, altrament aquesta ens atraparà i serem impotents i perdedors davant fets consumats. Hem de superar l'actitud passiva i acomplexada. És fonamental que, justament en el compromís d'engatjar-nos amb els nous corrents en tots els camps de l'activitat humana, es construeixi una estratègia per a la societat del coneixement i de la informació.

* * *

La Fundació Congrés de Cultura Catalana sent un neguit especial per mirar de consolidar un nou rumb. Probablement el millor servei que pot oferir és la proposta continuada d'actuacions en els aspectes més transcendents. Necessitem programes concrets que canalitzin la participació de ple en el concert mundial.

L'organització de la jornada de debat «Nous reptes per als nostres països: perspectives i estratègies de futur», les actes de la qual teniu ara a les mans, és un punt d'arrencada cap a la construcció d'un espai que permeti el treball de sotrac social i,

especialment, de reclamació dels poders polítics d'un capteniment inequívoc, decidit, clar, quant al camí en què ens hem de situar per tal de col·laborar igualitàriament amb tots els altres pobles en l'objectiu d'un món en què predomini finalment la llibertat, la solidaritat, la justícia, el respecte. Per la qual cosa, més que no proposar-nos l'elaboració d'assaigs, la discussió teòrica, la formulació de tesis, etcètera, pretenem fonamentalment avançar suggeriments ben delimitats per a dur-los a la pràctica, perquè ens urgeix més fer que no pas dir.

Com a president de la Fundació Congrés de Cultura Catalana em satisfà que el president de l'Institut d'Estudis Catalans, Excel·lentíssim Senyor Manuel Castellet, hagi volgut acollir la nostra iniciativa, contribuir-hi i fer-la viable a través del Servei de Relacions Exteriors, que tinc l'honor de dirigir. El nostre agraïment més sincer.

Així mateix, és un privilegi per a la Fundació haver pogut comptar amb la participació de quatre ponents tan destacats en el terreny del pensament i en l'exemple coherent en l'actuació: Salvador Cardús, Joan-Francesc Mira, Aina Moll i Jordi Sales. Per a ells també un sentit reconeixement.